

Ivana to do duše presune, saj znani se mu zdejo glasovi, ki so mu vdarili z čolna na uho. Groza mu prevzame serce, akoravno ne vé, zakaj.

„Stoj!“ zadoni iz obrežja tretji pot.

Z čolnica, že clo oddaljenega zopet prvemu enako krohotanje odgovori.

Zdaj plane ogenj iz deset pušk.

Blisk sopet švigne in osvetli čolnič, v katerem še vsi trije možaki sedé ter se vkljub valoviti Donavi tako srečno odmikujejo, da komaj že bi jih doseglo zerno puške.

„Za Boga, pobegnili nam bodo“, zavpije Franje.

„Nikdar!“ zadoni glas za njim stoječega in puško namerivšega graničarja. Puška počí, zerno žvižgne, z čolna serce presunljiv „joj meni“ zajeci.

Žarki bliska švignejo; — v čolnu le še dva moža sedita, nedaleč od čolna pa nekaj tamnega plava.

„Mili Bog!“ zdihne Ivan, „to je bil glas mojega brata Konstantina.“

V ta čas zabuči strahoviti grom, da se je zemlja pod nogami stoječih na obrežji tresla.

Mogla je strelja blizo, in sicer v Donavo vdariti.

Kaj ondi po razjarenih valovih Donave plava?

Dile so to čolnica od strelje razbitega! One, ki so prej v njem sedeli, krije hladni vodeni grob! — — —

„Zmaščeval sem se“, reče zamolkli zdaj graničar.

„Al človek! ti si mi brata ubil,“ zdihne Ivan.

„Brata? — nisem, ampak izdajavca,“ graničar zaverne.

„Vmiri in vpokoji se, brate Ivan!“ pregovori tiho Franje, objemši nesrečnega svojega prijatla, „bolje je bilo Konstantinu tako, kakor sramotno umreti. Bog bodi njegovi duši milostiv sodnik!“ pridá glasneje.

„Amen!“ odgovoré vsi enoglasno.

Čudapolne so, o Bog, sodbe tvoje!!!

VII.

Če bi se bil, dragi bravec, dné 17. julija 1851 na parobrodu „Zemuu“ iz Zemuna v Vukovar peljal, bi bil vidil poleg ostalih popotnikov tudi nekega mladega velikaša. Lice mu je bilo zalo in lepo, rast krasna in čvrsta, oči črne in svitle ko jasni biseri. Lep mož! — Na junaškem čelu se mu je vidila tanka proga, ostanek z oestro sabljo nanešene pa že zaceljene rane, ki je bila ob enem tudi nar boljši tolmač onih častnih redov, ki so mu kinčile hrabre persi. Poleg njega je sedela s krasnim detetom v naročji mlada gospá, lepa ko Rafaelova Madona. Bil je to s svojo ženo Zofijo V — in z detetom svojim: Ivan Z — č, nekaj nadlajtnant in zapovednik posadke v mestu N*, zdaj pa prvi major v B — ovem regimentu!

Poleg ilirskega episal J. Levičnik.

O spominu Vodnikovem.

(Glej „Novice“, list 89.)

Ker sem tudi jez majhen sostavek o praznovanju stoletnega rojstnega dneva pričetnika slovenskega slovstva, slavnega Vodnika, „Novicam“ poslati mislil, naj mi bode dovoljeno, par besedic reči o spominu Vodniku namenjenem.

Gospod dr. Toman misli, da pri Žibertu v Zgornji Šiški bi se imel Vodnika postaviti vreden spomin, ker V. se je tam rodil. — Po moji misli pa bi imel biti postavljen spomin ne v Šiški, ampak v Ljubljani, in morda tam kjer je sejmišče, ker pred učiliščem ali v dvorišču učilišča ni prostora. V Šiški pa, pri Žibertu, bi bila dostojna tablica iz črnega marmeljua z zlatim napisom: „Tukej se je rodil Valentin Vodnik, slovenski pesnik, 3. februarja 1758“; in taka tablica bi mogla kmalo pripravljena biti, da bi bilo moč jo vzditi na stoletnega rojstva dan.

Kakšen naj bi bil spomin? — V tem sem jez z gospod Tomanom enih misel, kar podlago in steber zadeva;

podoba pa bi mogla biti iz vlitega železa, ne pa iz kararskega marmelja, ker marmelj je po mojem znanji močno sožgano apno, katero sčasoma v zraku razpade: tedaj bi dež, toča in druge uime milo podobo slavnega moža lahko tako poškodovale, da bi od spomina, ki je bil postavljen za zemeljsko večnost, v malo letih ne ostalo več, kakor edini steber. Podoba pa iz vlitega železa bi stala sto in sto let brez nevarnosti, poškodovana biti. — Če se pa vendar hoče podoba iz belega kararskega marmelja narediti, bi bil za njo naj pripraviš kraj v cerkvi st. Nikolaja ali v cerkvi frančiškanski.

Na dalje je treba misliti, če ne pravo, saj kar moč pravo podobo napraviti, in k temu je treba dvé ali tri podobe iz ilovice (gline) Vodniku podobne narediti. Te podobe bi se mogle v kaki sobi na očiten pogled postaviti, da bi oni, ki so Vodnika poznali, soditi mogli, koliko da je treba podobo popraviti. — Životnih prijatlov Vodnikovih je gotovo malo več, — al njegovih učencov je še mnogo. Naj bi se povabili ti možje k razsodbi o Vodnikovi podobi, da bi vsak svojo povedal, kaj in kako da je treba kip popraviti, in mi bi s tem, če ne pravo, vendar gotovo podobo zadobili, ktere dozdej še nemamo. — Podoba slikana po Herrleinu ni podobna v obrazu, ker Herrlein ni bil preveč srečen izobraževavec. (Jez poznam moža, ki je bil Vodnikov učenec, in ki je pripravljen, na svoje potroške k taki razsodbi se podati.)

Naj se napravi tedaj za zdaj omenjena tablica v Šiški, potem pa naj se postavi spominek v beli Ljubljani, ki bi celo osebo Vodnikovo kazal. Meniško oblečen bi ne imel, biti, ker zadnje leta svojega življenja Vodnik ni živel v samostanu. Naj ima tedaj kratke hlače, nogovice in čevlje, in čez pleča naj mu bode ogernjen (rimski) plajšč; v eni roki naj derži knjigo.

To so moje misli; ali so dostojne ali ne, naj razsodijo drugi, ki so v takih zadevah veljavniši. Ivan Kuk.

O Vodnikovih zadevah.

Oznaujem s sledečim, da čem vse dohodke od zadnjič oglašene, v poslavljenje Vodnikovo namenjene knjige za spominek, o katerim se je gosp. dr. L. Toman oglasil, darovati. — Dostavim temu tudi, da nikdar nisem hotel izključiti iz knjige sostavkov Slovincov, ki niso na Krajskem rojeni. Bog varuj tega!

Knjiga mora biti „slovenska“, tedaj prosim in upam, da se bodo vdeležili vsi Slovenci, ali je tū ali unkraj planin, ali na obalu morjá njih domovina.

Ko se mi je pa tudi od mnogih strani očitalo, da bi knjiga imela obstati samo iz slovensko pisanih sostavkov, naj mi bo pripušeno, da temu očitaju odgovorim.

Mnogo slavnih Slovincov ne piše po slovensko, ampak izverstno nemško.

Nepametno in nepravilno bi bilo, ko bi se tem pisateljem zaperla vdeležba pri knjigi, ko namen knjige je ravno, da bi vsi pisatelji rojeni Slovenci pri njej se vdeležili.

Zraven bode pa knjiga, če obseže tudi nemško pisane sostavke, prišla tudi dalje čez mejo, in slovstvo slovensko se bode tudi skazalo soudnemu narodu.

Za tega voljo ravno željim, da bi se vsi slovenski pisatelji vdeležili, in tako pokazali, da število njih ni več tako majhno, in da dušna njih moč je izverstna.

Dr. Etbin Henrik Costa.

Naznanilo zastran „Glasnika.“

Sopet se je oglasilo nekoliko rodoljubov, ki so volje v povzdigo našega slovstva in v podporo „Glasnika“ nekaj v denarjih darovati. Mogoče nam je torej razpisati drugo darilo po 16 goldinarjev za naj boljši spis po-

topisen ali narodopisen. Spis naj ne bo preobširen, vendar saj nekoliko čez pol tiskane pole v osmerki. Posebno bi bil želeti popis potovanja po kakem imenitnišem domačem kraju, z dodanimi vestmi o prebivavcih, njih šegah in običajih i. t. d.

Ako bi za prvo in drugo darilo kakega dobrega spisa ne prejeli, se odloči 16 goldinarjev za naj boljši spis natoroznanski, kakoršnega koli zapopadka, saj pol tiskane pole velikega.

Vsi sestavki naj se pošlejo, če je mogoče, prav drobno na listovnem tankem papirju pisani, do srede mesca decembra.

Anton Janežič.

V Celovcu 11. novembra 1857.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gorenskega. — k. Tudi po Gorenskem se je letošnja letina le srednje obnesla. Sterneneža žita je bilo sicer precej in še dosti bogatega. Turšica pa je bila le sèm in tje kej lepa in dobra. Senà in otave pa ni bilo skoro nič. Ker pa je bila večidel topla in mokra jesen, nam je še precej trave zrastle, ktera nam je prihranila suho klajo in znižala prenapeto seneno ceno. Ajde ali jéde, kakor pravijo po Gorenskem, je bilo le redko kje kaj prida. V več krajih so tudi nekteri gospodarji poskusili sejati v „Novicah“ nasvetovano jesensko koruzo za klajo, tode tudi to jim je zgodnja slana vso posmodila in uničila. — Sadja je bilo več kakor pretečeno leto. Posebno so bile polne češplje in slive; tudi orehov ne bo manjkalo toliko za potice, kakor medú, kterege nam čebele niso mogle nanesti. — Ljudje so bili letos zeló zdravi; razun nekaj otrok jih je prav malo malo bolehalo in pomerlo. In ravno zdravje je naj večji blagor za vsaki kraj in za vsako hišo. Vsim je še znano, kako je pred dvema letoma razsajala in morila neusmiljena kolera na Gorenskem v Kamni gorici, kjer je nikoli pozabili ne bodo. Ondotni mnogospoštovani gosp. fajmošter Jernej Uršič, ki so takrat z vsimi svojimi telesnimi in dušnimi močmi neutrudeno pomagali svojim ubogim ovčicam domačim in sosednim, so letos v hvaležni spomin napravili v cerkvi dve lepi podobi sv. Ane in sv. Roka; tudilep, posrebernjen svetilnik (Luster) visi zdaj v oni namen v cerkvi. Zana-prej mislijo tukaj tudi podaljšati pokopališe, in potlej bo kamnogoriška cerkev, ker ima tudi že lep s kositarjem pokrit turn, znotraj in zunaj prav lepa in lična hiša božja.

Iz Tersta. F. Z začudenjem smo brali v Terstu „Augsb. allg. Ztg.“, ki naznanja, da gre avstrijsko misionstvo v Hartumu (v srednji Afriki) h koncu, ktero je prizadajalo vsako leto 50000 gold. stroškov.

Vzrok temu je zdravju silno škodljivo podnebje in da veliki trudi le pičlo žétve dajejo, ker se je v letu komej čez trideset zamorcov h katoliški veri spreobrnilo. Spreobrnjenci niso mogli pri svojih rojakih nič opraviti, ker so jim preveč poptujčeni in jim zavoljo tega tudi nič ne upajo. — Vsega tega ni čerkica res, ker ravno zvemo, da ima vis. čast. gosp. dr. Knobleher namen, v Rim in potem v naše cesarstvo iti, si novih duhovnov za misionstvo iskat.

Novičar iz raznih krajev.

Presvitli Cesar so dovolili za časno takso za duhovno sodnijo v zakonskih zadevah dunajske nadškofije, in ob enem zaukazali, da smejo tudi prejšne in vsled konkordata novo napravljene take sodnije družih škofij po merilu in smislu omenjene začasne postave takse jemati. — Presvitli Cesar so z Najvišjim sklepom od 19. oktobra 1857 dovolili, da je vojake, katerim je bil, preden je novi kazenski zakonik za vojake veljavnost zadobil, po starejih postavah zavoljo hudodelstva pobegnjenja službini čas za polovico podaljšan, v reservo prestaviti, če so eno leto čez prvi

postavni čas služili, če so pa že čez enajst let v vojaški službi, jih je popolnoma iz vojaščine spustiti; dalje, da je tiste, kateri so bili zavoljo večkratnega pobegnjenja ali zavoljo tega, da so, ko so že poterjeni bili, hudodelstvo pokvečenja samega sebe storili ali pa samo skusili, za vse žive dni v vojaščini ostati obsojeni, tudi v reservo prestaviti, če so služili štiri leta čez postavni čas, če so pa celih štirinajst let vojaki bili, jih je čisto iz vojaščine spustiti. — C. kr. ministerstvo za uk in bogočastje je zaukazalo, da je pri volitvah učiteljev zlasti na prikladnost, ljubezen do poklica, lepo obnašanje, bogaboječost in praktično rabljivost tajistih gledati. Samo pri enacih prikladnostih, pri enaki pripravnosti in enaki zaupljivosti je na tiste posebno gledati, kateri so že več let v učiteljski službi. — V kratkem je pričakovati, da bo nov ukaz zastran ogledovanja mesá na deželi razglašen, s katerim se bodo marsiktere dosedanje napénosti odpravile. — 14. t. m. so začeli na Dunaji dnarje novega kova izdajati, in sicer zvezne tolarje in forintnike (goldinarske tolarje), toda z zdaj samo v zameno za drugo srebro. Kujejo pa sploh nove dnarje noč in dan. — Družba deržavnih železnic ima namen, vozovlake po novem ameriškem načinu razsvitljevati. Svetilnik bo na lokomotivu in bo tako dalječ svitljubo razširjal, da se bo lahko vidilo, kdaj vozovlak pride ali odide. Mnoge nesreče na železnicah se bodo s tem odvrčale. — V poslednji seji naravoslovsko-matematičnega oddelka kralj. česke akademije znanost so kazali izšopano popolnoma dorašeno tele, ktero je krava sedem let nosila. — Kraljevi razpis naznanja, da se bo belgijski deželni zbor 15. decembra sošel. — Iz Petrograda je brati od 2. t. m.: Upanje, da bo dal Cesar 18. decembra v god rajncega cesarja Nikolaja, ukaz zastran prihodnjih razmér sužnjih ali rabov (po rusovsko rabskij) razglasiti, od dné do dné svesteje prihaja. To je terdna volja cara Aleksandra II., dasiravno je prepričan, koliko težavnost bo premagati. — Angleži plačujejo ustajnikom v Indii enako, kakor so ti unim posojevali. Da so prav pri volji, jim še kaj navreči, in pokazati, da so tudi ondi prebrisane glavice, kjer gré koga kaznovati, se vidi iz sledečega: Neki Šunker šah je osnoval zaroto zoper Evropejce. Za to so ga vstrelili; kako se je to godilo, piše nek mlad oficir: Priča sem bil, kako so starega Šunker-a in njegovega sina s topovi (štuki) iz sveta pihuli. Strašno je bilo to viditi, pa še huje kaznovanje so zaslužili. Mislite si le: Namen so imeli, nas žive speči, če bi jim v pest prišli. Ko so starca pred top privezali, je še molil, da bi njegovi drugi otroci živeli, da bi oni kdaj mogli nas sožgati. Ko so jima spono (ketne) odvezali, so ju pred top privezali, s herbtom na topovo luknjo. Ko j bilo vse to storjeno, je velil oficir: „Strelite!“ Topova sta zagromela in vse je bilo dodelano! Enako so še mnogo družih vstajnikov že plačali. — Najnoveje novice iz Indije so za Angleže sopet vesele. Delhijski kralj in kraljica, da je jim podala s pogojem, da jima življenje pusté; dva sina in enega vnuka so jima pa vstrelili. Dalje je general Havelok v mnogih bojih premagal, audskega kralja ranjenega v oblast dobil in več mest si osvojil. V več družih krajih je punt zadušen. — Če bi Indija Angležem ne dala toliko opraviti, da so oči vsih v njo obrnjene, bi pač samo v Kitajskem govoriti imeli. Tako zlo se ondi vse od dné do dné bolj meša in mota. Štiri leta so že pretekle, kar se Kitajci med sabo koljejo in mesarijo. Ena stran stoji za cesarja, druga za drugega na borišču, kateri si prizadeva, na prestol nebeškega, t. j. kitajskega cesarstva se vvesti, in unemu se še davno ni nadjati, da bo premagal. Med tem so se z Angleži, pozneje pa tudi s Francozi razperli. Da je kitajski cesar Angležem vojsko napovedal, je rés. — Iz Indije bo „Novičar“ v saboto kaj prinesel o bojih in dobičkih in zgubah v njih.